

Kemiska ämnen i arbetslivet

AFA Försäkring har beviljat nära 16 miljoner kronor till sex forskningsprojekt inom FoU-programmet Kemiska ämnen i arbetslivet. FoU-programmet pågår från 2010 till 2013.

Exponering för kemiska ämnen i för hög dos kan orsaka många olika typer av sjukdomar. Ibland handlar det om mer kortvarig hög exponering, ibland är det den långa tid som en person utsätts för exponeringen som har betydelse. Det effektivaste sättet att förebygga ohälsa på grund av kemiska ämnen är att se till att de som exponeras utsätts för så låga nivåer som möjligt.

I Sverige finns det ca 500 hygieniska gränsvärden för kemiska ämnen i arbetslivet. Vilka halter av dessa ämnen som förekommer är mindre känt och det är oklart var och när olika gränsvärden överskrids. Antalet mätningar av kemiska ämnen i svenskt arbetsliv tycks dessutom minska. Det finns därför en risk att de förebyggande åtgärderna inte blir optimala, eftersom det inte är tillräckligt känt var de höga exponeringarna finns. Behovet av ny kunskap och praktisk tillämpning inom området är stort.

Det övergripande syftet med FoU-programmet är att minska exponeringen för kemiska ämnen i arbetslivet. Målsättningen är att öka kunskapen om hur dessa ämnen används och den exponering som förekommer i olika arbetsmiljöer. De sex projekten handlar om risk för kontaktallergi vid arbete med hårdplaster, damm i träpelletsindustrin, cancerframkallande ämnen i raffinaderier, hur luftföroreningar varierar samt utvärdering av ett internetbaserat modelleringsverktyg.

MINSKAD RISK FÖR KONTAKTALLERGI

Olika epoxider (hårdplaster) ökar i fler och fler produkter för varje år och många kommer i kontakt med dem. Epoxi är en av de vanligaste orsakerna till kontakteksem i arbetslivet, men kunskapen om exponering är bristfällig. På arbetsplatserna finns ett behov av mer kunskap både om exponeringsnivåer och om exponeringsvägar dvs. föroreningens väg från källan till huden. Roger Lindahl, Umeå Universitet ska bl.a. kartlägga den yrkesmässiga epoxiexponeringen i olika

Bild: Lars-Erik Bystrom

arbetsmiljöer samt utveckla och verifiera strategier och arbetssätt för att minska risken för kontaktallergi i arbetet.

ÖKAD KUNSKAP OM EXPONERING FÖR HÅRD-PLASTER INOM RELINING-VERKSAMHET

Arbete med ny teknik för reparation av rör och stambyten (relining) kan orsaka svår hudallergi mot epoxi (hårdplast). Det finns en brist på kunskap om risker och hur man skyddar sig, vilket bedöms orsaka ökande problem. Ingegärd Anveden Berglind, Karolinska Institutet, ska ta fram metoder för att minska hudexponeringen och risken för livslång allergi och eksem. Med hjälp av UV-ljus ska kontaminering av hud, ytor och arbetskläder synliggöras.

MINSKAD DAMMEXPONERING I TRÄPELLETSINDUSTRIN

Träpellets produceras av kutterspån och sågspån från framför allt tall och gran och är en industri som har expanderat i Sverige. Trädammshalterna i träpelletsindustrin är väldigt höga jämfört med halterna inom traditionell träindustri. Katja Hagström, Universitetssjukhuset Örebro, får anslag för att genom mätningar och analys visa hur den höga dammexponeringen kan minskas samt identifiera orsaker till höga toppexponeringar. Två omgångar personburna exponeringsmätningar vid fyra träpellets företag ska genomföras.

CANCERFRAMKALLANDE ÄMNEN I RAFFINADERIINDUSTRIN

Anställda inom raffinaderiindustrin exponeras för flera cancerframkallande ämnen. Gerd Sällsten vid Göteborgs universitet ska kartlägga dagens exponeringsnivåer för de cancerframkallande ämnena bensen och 1,3 butadien bland olika yrkesgrupper i raffinaderiindustrin. Projektet ska även ta fram ny metodik för företagshälsovårdens egna större exponeringskartläggningar och följa utvecklingen över tid samt se om åtgärder ger effekt.

EXPONERING FÖR LUFTFÖRORENINGAR VARIERAR

En betydande del av exponeringen för luftföroreningar i arbetet uppkommer under kort tid beroende på att exponeringen varierar mycket kraftigt. Därför döljs exponeringar vid konventionella mätningar. Gunnar Rosén, Högskolan Dalarna, får anslag för att studera både variationer och orsaker till exponering för luftföroreningar. Det ska ske genom direkt mätning kombinerat med video enligt PIMEX-metoden (Picture Mix Exposure). Mätresultatet presenteras grafiskt i videofilmen.

UTVÄRDERING AV MODELLERINGS- VERKTYGET ART

Ett nytt internetbaserat modelleringsverktyg för att mäta exponeringar av olika ämnen, ART (Advanced REACH Tool), har nyligen lanserats. AFA Försäkring beviljar Håkan Tinnerberg, Lunds universitet, anslag för att utvärdera och jämföra utfallet från ART med enklare verktyg. Mätningar görs på åtta företag i olika branscher och verktyget bedöms även av åtta arbetsmiljöingenjörer.

AFA Försäkring ger trygghet och ekonomiskt stöd vid sjukdom, arbetsskada, arbetsbrist och dödsfall. Våra försäkringar är bestämda i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter. Vi försäkrar drygt fyra miljoner människor i privat näringsliv, kommuner, landsting och regioner och förvaltar cirka 200 miljarder kronor. En viktig del av vår verksamhet är att stödja forskning och projekt som aktivt syftar till att förbättra arbetsmiljön. AFA Försäkring har cirka 500 medarbetare och ägs av Svenskt Näringsliv, LO och PTK.

Trygghet på jobbet för fyra miljoner människor

POSTADRESS **AFA Försäkring 106 27 Stockholm** BESÖKSADRESS **Klara Södra Kyrkogata 18**
KUNDCENTER **0771-88 00 99** VX **08-696 40 00** FAX **08-696 45 45** INTERNET **www.afaforsakring.se**